

iz Varaždinu sosedne Štajarske, nabranih po njegovih učencih Štajarcih, kot „primjer prostonarodnega govora i prinos za poznavanje jugoslovenskih dialekta“. Povsod je naznanjen kraj, od kodi je pripoved. Naj iz mične zbirke narodnega blaga našim čitateljem podamo za kratek čas par povestie in drugikrat še katero.

Cesar no kmetje.

(Dragotinci pri sv. Jürji na Ščavnici.)

Enok je cesar kmetom prava: ker 'de meni eno künšt naprava, tistemi bom jaz dačo šenka. Vsi kmetje so mislili, kaj bi ker za eno künšt naprava, da bi jim dačo cesar šenka. En kmet, keremi so že namenoli hram odati, 'da je ne moga dače plačati, si je misla, kaj bi on naprava. On je mea eno prasico, kera je breja bila, da je že namenola skoro prasce 'meti. On jo je buja pa prasce vün vzea mrtve še pa je je speka pa si je en falat tratence vseka pa si jo je na glavo dja, pa na vršič enega hrasta odiša pa je prava: vstvorjeno pa ne rojeno, spečeno pa na vršiči hrasta, pod zemljo pojedeno. Dere cesar to čüa, je kmeta k sebi pozva no mu je prava: kak je to? Kmet mu je vse poveda kak je naprava, no cesar mu je celo dačo šenka.

En kmet je tüdi cesari prava: jaz sen se v tisten leti naroda, kak se je pisalo kak napre tak nazaj vse glih. Cesar si je misla kak bi to moglo biti, no ga je pita, naj mu pové, da jemi že če on dačo šenkati. Kmet jemi je reka, da se je on naroda, dere se pisalo 1691. Toto leto pa naj se kak šte obrne, skoz tisto ostane. Cesar se je tomi začüda no jemi je prava: toga ti ne smeš nikomi povedati prle kak boš trideset cesarov vida. Cesar je domo odiša no je svojim ministrom poveda da jemi naj povejo, kero je to leto kak napre tak nazaj vse glih, da mu je toto leto en kmet tam no tam poveda. Cesar je štea ministre sküšati, ali tüdi kaj vejo, da ne bi kmetje več vedli kak ministri. Ministri so mislili, kero bi to leto bilo, pa so ne mogli toga najti. En minister pa je tistemi kmeti odiša, tak da je cesar ne veda, pa je kmeta pita, kero je to leto? Kmet jemi je prava: jaz ti toga ne smen povedati, 'da mi je cesar prepoveda, da toga ne smen nikomi povedati prle, kak bom trideset cesarov vida. Minister jemi je dá osen no dvajsti tolarov pa mu je prava: to maš osen no dvajsti tolarov pa mi pove, kero je to leto. Na toten vsaken tolari je en cesar, enok si ga že vida, to jih je že devet no dvajsti, pa dere 'de te pred se pozva, boš jih trideset vida. Kmet je ministri poveda leto. Minister je odiša domo, pa je cesari prava: jaz sen si že zmisla, kero je to leto, no je cesari poveda. Cesar se je tomi začüda no jemi prava: to je tebi tisti kmet poveda. Cesar je včasi kmeta pred se pozva, no je jemi prava: za ke si ti moja zapoved pregreša? ti si še ne trideset cesarov vida. Kmet je cesari prava: jaz sen že trideset cesarov vida, to man osen no dvajsti tolarov, na vsaken je cesar; dere si ti pri meni bia, sen te tüdi vida, to jih je devet no dvajsti, no zaj te znaver vidin, to je trideset cesarov. Cesar je jemi ne moga na to nič nazaj povedati no mu je tüdi dačo šenka.

V malen Štajeri naj bo mir božji.

(Babenci.)

Dera sta bog in Peter po sveti hodila, sta povsoeik bila, samo v malen Štajeri še sta ne bila. Na to reče Peter velkemi meštri: gospod, povsodik sma že bila, samo v malen Štajeri še ne. Na to Bog reče: ta n pa naj bo mir božji! In resen po vseh drugih krajeh se hüje godi, samov ten lüben Štajeri je mir božji.

Slovensko slovstvo.

* *Službeni reglement ali službeni pravilnik za c. k. vojsko.* Del I. poslovenil s pomočjo c. k. stotnika Andreja Komelja Ignacij Robas, narednik c. k. 7. pešpolka barona Maroičiča. 1875. Natisnila in prodaja tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu. Cena 35 kr.

Pa zopet en korak, in to prav vesel korak naprej na vojnem slovstvenem polji s pripomočjo za to stroko mnogozasluženega gosp. stotnika A. Komelja! Ker po vsej pravici „službeni pravilnik“ moremo „vojaško sveto pismo“ imenovati, zato radostni pozdravljamo to knjižico, ki bode dobro služila na čast in korist narodnim našim vojakom in po njih narodnemu našemu jeziku. Zato pa tudi z veseljem slišimo, da je c. k. državno ministerstvo 200 iztisov tudi te knjige nakupilo, da jo razdeli med vojake slovenske narodnosti. Da pa naši čitatelji obseg te 16 pol debele, v 15 oddelkov razdeljene in od gosp. Ignacija Robas-a pod nadzorstvom imenovanega gosp. stotnika v gladkem in lahko razumljivem jeziku poslovenjene knjige na drobno poznajo, podamo jim sledeče kazalo: 1) Kaj je vojak sploh dolžan storiti in kako mu je obnašati se? 2) Pravilne določbe. 3) Obnašanje podložnega (nižjega). 4) Kako naj se obnaša predpostavljeni (viši). 5) O ukazih za vojašnice in stanovanja. 6) O opravljanji službe sploh. 7) Posebne službe. 8) O skazovanju časti. 9) O slavnostih. 10) Poveljstvo in služba v posadkah. 11) O vzdržanji javnega reda in varnosti. 12) Kako se je treba stražam obnašati. 13) Strahovavna kazenska pravica. 14) O vojaškem pravosodju. 15) Vojni členi. — Iz tega obsega je razvidno, da mora ta knjižica veliko koristiti našim sinovom, ki so v vojaški službi, da pa je tudi zanimiva vsacemu, kdor želi izvedeti razmere in dolžnosti vojaškega stanú. Konečno izrazujemo le še to željo, naj bi velecenjenemu stvarniku vojnega slovenskega slovstva gosp. Komelju mogoče bilo, kmalu tudi 2. del „službenega pravilnika“ na svetlo spraviti.

Potopisne črtice.

Pa le zopet na Triglavu!

V soboto 28. avgusta dopoldne smo se iz Ljubljane odpeljali na Triglav gosp. Krajec, mladi Skale in pa pisatelj teh vrstic. Ob polidveh popoldne bili smo že v gostilni pri Šmercu v Mojstrani. Kmalu potem se pripelje še pet družih gospodov iz Save in Javornika v istem namenu.

Ob 4. uri odrinili smo vsi skupaj iz Mójstrane in mi smo prišli ob pol 8. uri zvečer, uni pa eno uro pozneje v zadnjo kočó na zgornji Krmi.

Ko v nedeljo zjutraj ob pol treh vstanemo, bilo je prvo, da pogledamo nebó, kaj nam za danes obeta. Zapazivši nebó čisto kot ribje okó, polno migljajočih zvezdic, obrnem se ves vesel proti ovčarju ter mu rečem, da toliko lučic na čistem nebu je menda dobro znamenje lepega vremena; al starček z glavo pomaje ter pravi: „gospod, preveč jih je, dež bo.“

Ob treh jeli smo koračiti kviško, a kmalu žalostno zapazimo, da se meglice začenjajo po nižjih hribih nastavljati. Nekako sicer omamljeni po tej prikazni koračimo vendar pogumno naprej, in ob 5. uri dospeli smo do zadnje podrte kočé pod Triglavom. Mali in veliki Triglav sta bila čista. Hajd! prvo na malega. In ura je bila ravno šest, ko smo ga pod seboj imeli. Trebalo nam je zdaj počitka.

Sicer je tudi z malega že velikansk razgled; čeravno nam je zakrivala megla celo južno in zahodno stran, videli pa smo vendar Bohinjsko jezero, Šmarno

goro, Ljubljanski grad, Kamniške gore in bližnjo Koroško. Na komando „hajd naprej na Velicega!“ se dva od unih pet gospodov ustavljata tako, da na noben način ju nismo mogli pregovoriti z nami naprej plezati; „na malem vas počakamo“, bil je njih odločen odgovor. Nas drugih šest z voditeljem doseglo je srečno vrhunec Velikana ravno ob 7. uri.

Mrzel veter je pihal, le 6 stopinj R. gorkote je bilo; plaidi so nam kaj dobro stregli. Počivaje tu smo brali imena v steklenici ter jim tudi svoje pridjali in na pečine se napisali. Čakamo in čakamo poldrugo ure, da bi sitna megla zginila, al kaj se zgodi? Na hip pridrvi tako gosta megla in nas objame tako, da na pet korakov drug družega še videli nismo. To pa nam je bil miglje, hitro kopita pobrati. In nemudoma poslovimo se od Velikana. „Bog daj srečo Ercegovincem!“ zavpijemo doli proti jugoslavenski zemlji, in se spustimo nazaj; jaz jo vdarim prvi kot kažipot, za menoj Skale, Krajec in en ptujec; dva druga pa je moral naš voditelj čez strgane robove skalovja spremljevati, ker sta bila zeló obupana.

Srečno smo prišli vsi na mali Triglav; tu se nam pridružita tudi una dva zaostala. Srečno pridemo tudi doli z malega in opoldne bili smo spet pri koči na zgornji Krmi. Od todi smo se ob 2. uri podali in ob 6. uri zvečer sedeli smo zopet v krčmi pri Šmercu v Mójstrani.

Vodil nas je Klančnik, katerega vsakemu kot prav zanesljivega voditelja priporočamo.

Sedaj pa še nekaj!

Ker je plezanje na mali Triglav posebno pa še čez prelaz po robu na velikega Triglava šembrano težavno, zato tudi veliko moških obiskovalcev ostane na malem ali pa celó še pod malim, pa dadó listke, da jih voditelj gor v steklenico nese. Tudi moj današnji popis kaže, da dva gospoda nista imela korajže podati se na vrhunec. Tako ostajajo „die Triglavbesteiger“ večkrat na poli pota, njihova imena pa romajo kviško. Zato se mi je lansko leto kaj dvomljivo zdelo, ko je „Laibacherica“ št. 209 svetu novico oznanila, da so 11. in 12. septembra neki gospod, neka gospá in dve frajlici iz Ljubljane Triglav pohodili. Zarad gopé in frajlic nismo mogli nič zvedeti, kako in kaj, ker Gorenc, ako ženski besedo dá, ostane mož beseda; al zarad gospoda spremljevalca sem zvedel, in to je prof. Linhart, da on lansko leto, pa tudi letos na vrhuncu Triglava ni bil, ako ni morebiti na-nj priplaval po kakem „luftbalonu“.

France Kadilnik.

Politične stvari.

O slovenski politiki.

Prijateljsko pismo prijatelju.

(Konec.)

Pa da bi znali upotrebiti vse duševne sile našega naroda v boji proti navalom nemškimi in laškimi, ostane vprašanje vedno še odprto: ali bi se mogli vzdržati sami ali ne?

Naša literatura se nikakor ne razcvitava tako, kakor bi bilo treba in bi bilo želeti. Odkar se je vse vrglo na politiko, je lepoznavsko polje, dramatika, novelistika, pesništvo — vse je zapuščeno. Tudi v vedi in znanosti in v umetnosti le počasi napredujemo.

Resnica pa je tudi, da pisatelji nimajo dosti bralcev, narod je premajhen. Znanstveno delo pri nas ne more na svetlo priti, razen po „Matici“; „Matica“ pa tudi neče in ne more vsacega dela založiti.

Recimo pa, da smo mi v stanu, ustanoviti in vzdr-

žati univerzo in tehniko; al prašam Te: kdo nam bo slovenske knjižnice napolnil, kdo nam bo učene knjige spisal za te visoke šole? — Ti mi boš se vé da nekoliko slovenskih učenjakov naštel, in jaz ti rad pritrdim, da so ti možje vsak svoji stroki kos; pa če jih vse našteješ, kar jih je imenitnih strokovnjakov, ne najdeš jih več, ko komaj za vsako stroko po enega ali dva. Zdaj pa vendar sam veš, da kdor se hoče kake stroke popolnoma naučiti, treba, da bere mnogo različnih avtorjev, da mnenja tega in onega primerja, in si tako sam svojo sodbo naredi. Vzemimo, na priliko, zgodovino: ta zgodovinar pravi tako, drugi tako, tretji zopet obema nasprotuje, in kaj družega trdi. Če pa imamo samo enega zgodovinarja kot profesorja in kapaciteto, in nobenih knjig, potem učenci ne bodo drugih mnenj poznali, ampak samo mnenje svojega učenika; izobrazili se bodo enostransko. Znanstvene kapacitete so redko sejane, in tudi mi Slovenci nimamo vzroka, smélo upati, da bodo pri nas kakor gobe iz tal rastle, in da bomo sami za se, Bog vedi, kako znanstveno cvetje in sadje obrodili. Specifično slovenske visoke šole bi bile slabe; pomagati bi si morali najbolj s tujimi avtorji.

Drugače se pa star pokaže, ako se združimo literarno s Hrvati in Srbi. Naši slovenski učenjaki, združeni z jugoslovanskimi, reprezentirajo že precejšnjo izvirno duševno moč, ki ji ne bo treba vedno in vedno k tujim narodom na posodo hoditi.

Tudi dvomim, da bi mi Slovenci bili zmožni, sami za-se ustaviti germanizacijo.

Ti mi imenuješ sicer druge male narode, kakor Portugize, Holandce in Dance, ki so se vzdržali; al, dragi moj, Ti nisi premislil geografične lege teh dežel. Poglej na zemljevid, in videl boš, da je Dansko nekaj otokov in poluotok, ki je s kontinentom le malo v dotiki; Portugalsko in Holandsko se razširja tik morja, in oba naroda, Portugizi in Holandci, imata svoje oči proti morji obrnjene: kupčija je njih glavni zaslužek, in sicer kupčija čez morje, in manj s zahrbtno deželo. Holandci gledajo v London, Danci pa v Stockholm, in ondi imajo zaslombo, kedar bi jih Nemčija hotela pogoltniti, a ta zaslomba je vendar toliko oddaljena, da jim sama samostojnosti in individualnosti ne more vzeti.

Naša geografična lega pa ni tako srečna v tem obziru. Razen Hrvaške meje nas oklepata okoli in okoli dva čisto tuja naroda. Na severu imamo sicer visoke Karnske planine, pa teh ne smemo kot svojo mejo smatrovati, kajti potem izgubimo 120.000 Koroških Slovencev; če se pa teh odrečemo, koliko nas potem še ostane? Na Štajarskem pa nimamo nobene naravne meje, Ptujsko pa Mariborsko polje in nizke gorice ne morejo ustaviti valov proti jugu silečega nemštva, dokler smo navezani samo na svoje slovenske moči. In če bi se prav nemški valovi, prihajajoči iz Koroške, razbili na Karnskih planinah, prigrmeli bi čez južno Štajarsko noter na Kranjsko, in preplavili srce Slovenije. Proti južni imamo sicer morje, a kupčija v tem morji je večidel v rokah Lahov, tako da nam tudi to morje prinaša le tuj duh, tuj jezik in tuje šege. Tudi v zapadni Goriški je naša meja Lahom odprta; le v vednih borbah bi jo mogli ohraniti pred tujimi navali. Kar pa se Hrvaške meje tiče, ne bi bila nam sicer nikoli neprijazna ali celó sovražna, bila bi nam dobra zaslomba; al ta zaslomba je preblizo; bolje ko se v stiski Hrvatov oklenemo, bolj se jim bomo približali, dokler nas sila ne prižene naravnost Jugoslaviji v naročje. Mi čez morje nimamo velike kupčije, toliko več občujemo pa s Hrvati, in bomo še bolj občevali, kedar se naš obrt razvije, in Turški Slovani osvobodijo in nehajo biti mrtvo teló. — To je vse kaj družega, ko pri Portugizih, Holandcih in Dancih, ki jim je nad-